

Midadas structuralas en il territori da muntogna

Strategias per trair a niz novas funtaunas per crear valor»

■ (cp) Il territori da muntogna svizzer è economicamain sut pressiu. Cun il turissem e l'economia da construcziun sa chattan duas pitgas purtantas da l'economia alpina en ina situaziun da crisa. Il nov studi dad Avenir Suisse mussa ch'ins po rinforzar las funtaunas existentas per crear valor ed activar novas. El propona da sviluppar novs models da fatschenta, ma era da mobilisar «resursas externas» sco l'integraziun pli activa da possessurs d'abitaziuns secundaras, u da surmuntar structuradas sparpagliadas cun fusiuns da vallada. Impurtant saja en quest connex che mintga regiun sviluppeschia sia strategia specifica e ses agen profil dal lieu.

Svilup flavel ed emigraziun

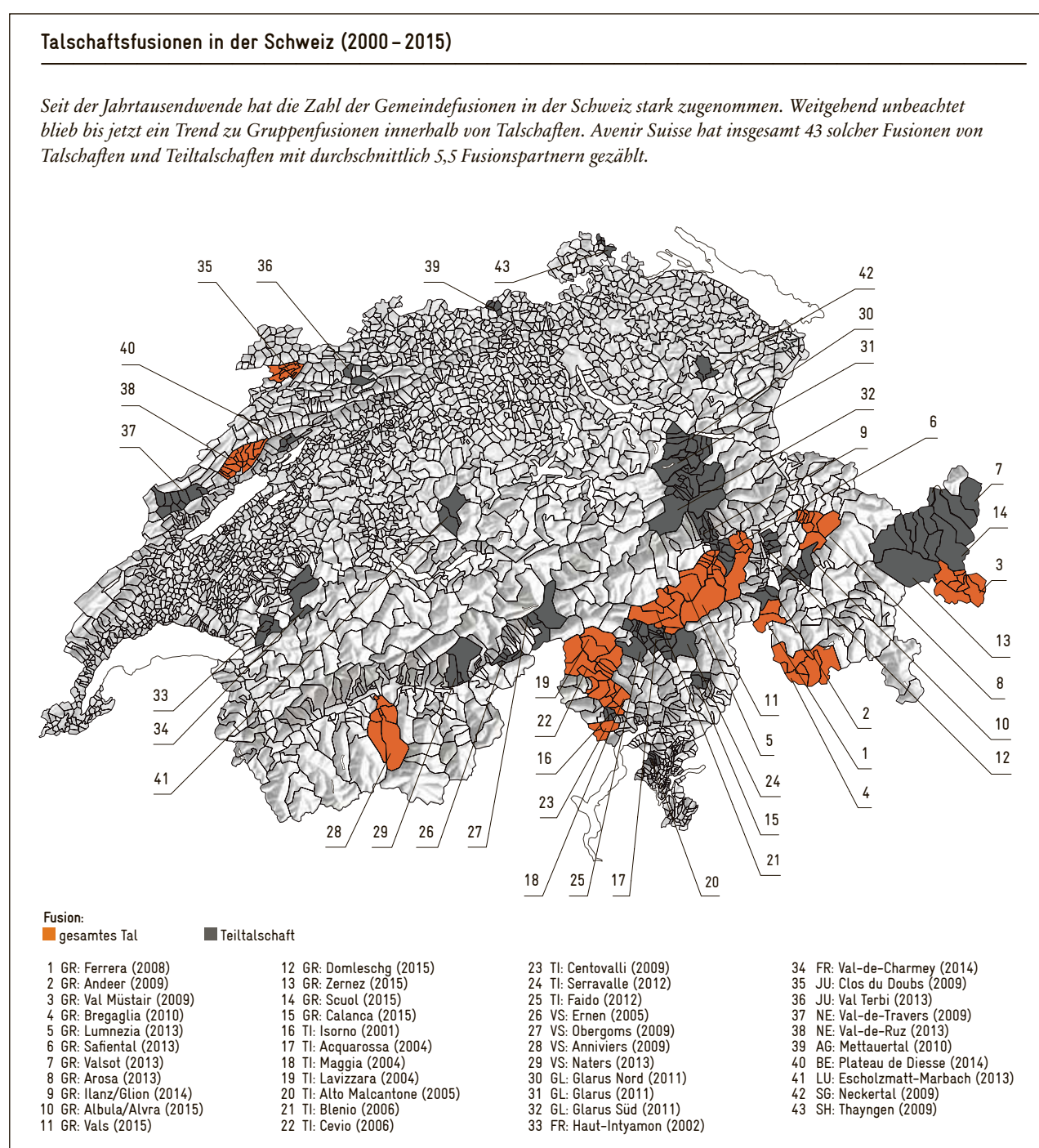
Il territori da muntogna svizzer che cumiglia bundant la mesadad da la surfatscha da l'entir pajais cumbatta gia daditg cun in svilup flavel e cun l'emigraziun. En rankings chantunals dals lieus economicamain attractivs sa chattan ils chantuns da muntogna regularmain sin ils ultims rangs. Da nov vegnan vitiers influenzas externas sco il ferm franc svizzer e l'iniziativa cunter abitaziuns secundaras che tangheschan la prosperitad en las Alps ed en l'Artg dal Giura. L'avegnir economic dals territoris da muntogna n'è dentant betg in destin topografic, mabain sa lascha concepir cun las cundiziuns da basa correspudentas. Avenir Suisse e l'autur dal studi *Daniel Müller-Jentsch* proponan ideas da reforma liberalas da l'economia da martgà e preschentan opziuns per rinforzar funtaunas existentas per crear valor e per trair a niz novas:

Abitaziuns secundaras sco schanza

– L'iniziativa cunter las abitaziuns secundaras ha manà ad ina ferma reducziun da l'activitad da construcziuns novas en il territori da muntogna. Il grond dumber da 350 000 fin 400 000 abitaziuns secundaras porscha schanzas per in nov svilup. Models da locaziun innovativs permettian da nizzegiar a moda duravla ils objects existents per il turissem e models da fatschenta novs per sanar las abitaziuns existentas garanteschian la creaziun da valor en l'industria da construcziun.

Potenzial da possessurs d'abitaziuns secundaras

– Il pli grond potenzial betg nizzegia è en il nundumbraivels possessurs d'abitaziuns secundaras. Lur potenzial, lur savida e lur



engaschi en favur da la communitad en il territori da muntogna vali da trair a niz. Las vischnancas ed ils chantuns da muntogna ston integrar els sco partenaris, p. ex. cun dar ad els dretgs da cogestiu politica u cun tgirar relaziuns tenor l'exempel da las organisaziuns d'alumni a las scolaz autas.

Innovaziuns cun caracter da model

– L'innovaziun è la clav per piazzas, investiziuns ed entradas da taglia futuras. Clu-

sters d'innovaziun regionalas empermettent cun caracter da model datti en l'industria ed en la furmaziun, ma er en branschas tradiziunalas.

Concentraziun sin vischancas da vallada

– Ils spazis d'acziun natirals dal territori da muntogna èn las valladas. Là èsi necessari da concentrar las forzas. Il studi preschent documentescha per l'emprima giada il

trend a la vischnanca da vallada. Tranter il 2000 ed il 2015 hai dà betg main che 43 fusiuns da vallada cun 5,5 vischnancas partecipadas en media.

Profitar da las schanzas da la digitalisaziun

– Territoris periferics èn savens pertutgads particularmain ferm da la midada structurala. «Spazis cun pauc potenzial» pon profitar da las schanzas da la digitalisaziun (p.

ex. vendita online da products regionalas), d'ina concepziun pragmatica dal service public u da parcs natirals cun in turissem miaivel. Nua ch'ins na po betg franar ils process da regressiu èsi necessari da «sa retrair a moda ordinada».

Nova orientaziun en il turissem

– In element central per il territori da muntogna è era la nova orientaziun en il turissem. Ils pretschs stravagads per products agriculs èn clermain dischavantagius per la concorrenza gastronomica. Perquai èsi necessari da reducir ils dazis per products agrars en favur dals territoris da muntogna. Il studi discutescha tranter auter era mesiras sco ina pli ferma profilaziun da singulas destinaziuns, la concentraziun da products u la fusiun d'organisaziuns da marketing regionalas.

Nova debatta davart il territori da muntogna

Bleras ideas per dar dumogn a la midada structurala en il territori da muntogna persuadan memia pauc. Construcziuns infrastrucuralas da prestige main daners da taglia considerabels en secturs nunproductivs. La tabuisaziun politica da process da regressiu impedescha il svilup da cuntramesiras adattadas, las emprovas da cumbatter la regressiu cun subvenziuns èn ineffectivas. Cun reparter meds limitads tenor il princip da la repartiziun eguala na pon ins betg svegliar novas forzas da creschientscha.

En vista da las sfidas actualas èsi necessari da manar en Svizra ina nova debatta davart il territori da muntogna. La confederaziun stuess dar dapli contura a la strategia ed a l'operativa da sia politica plitost vaga per il territori da muntogna. Represchentan dal territori da muntogna sco la Conferenza da las regenzas dals chantuns alpins (CRCA) duessan sa focussar pli fermamain sin dumondas da la midada structurala. La fin finala èn dentant las vischnancas da muntogna, lur abitantas ed abitants e lur interprendiders quels che accelereschian la renovaziun da la basa economica.

Publicaziun: «Strukturwandel im Schweizer Berggebiet – Strategien zur Erschliessung neuer Wertschöpfungsquellen» da Daniel Müller-Jentsch, 94 paginas, avenir debate, en l'annexa u online a partir da las 10.30 (colliaziun per telechargiar).